

PENGHAPUSAN HAK TANAH ADAT

SALAH satu masalah besar yang sering melanda pemilik Tanah Adat di Sarawak adalah penghapusan hak mereka melalui pelbagai undang-undang tanah dan perhutanan negeri dengan cara yang sangat tidak adil. Untuk memahami cara-cara hak kita dapat dihapuskan, kita mestilah memahami pentadbiran tanah oleh Jabatan Tanah dan Survei dan pentadbiran hutan oleh Jabatan Hutan di Sarawak.

1. Kawasan Hutan Kekal

Ordinan Hutan Sarawak 1954 (*Forests Ordinance 1954*) boleh mewartakan hutan sebagai:

- (i) Hutan Simpanan (*Forest Reserve*)
- (ii) Hutan Kawalan (*Protected Forest*)
- (iii) Hutan Simpanan Kampung (*Communal Forest Reserve*)

Kecuali di Hutan Komunal, pewartaan Hutan Kekal dilakukan agar Jabatan Hutan akan diberi kuasa yang lebih besar untuk mengawasi dan menguruskan kegiatan-kegiatan seperti pembalakan yang dijalankan di sini. Pembalakan di Hutan Kekal disabitkan dengan lebih banyak peraturan untuk memastikan kegiatan tersebut dijalankan secara mampan dan berhad serta disertai tindakan-tindakan untuk mengurangkan kesan buruk ke atas alam sekitar. Walau bagaimanapun, apabila Hutan Kawalan dan Hutan Simpanan diwartakan, **HAK TANAH ADAT AKAN DIHAPUSKAN.**

2. Kawasan Hutan Lindungan Penuh

- (i) Ordinan Taman Negara dan Kawasan Simpanan Alam 1998 (*National Parks and Nature Reserves Ordinance 1998*) boleh mewartakan Taman Negara (National Park) dan Kawasan Simpanan Alam (Nature Reserve).
- (ii) Ordinan Perlindungan Hidupan Liar 1998 (*Wildlife Protection Ordinance 1998*) boleh mewartakan Sanktuari Hidupan Liar (*Wildlife Sanctuary*).

Kawasan Hutan Lindungan Penuh akan dilindungi sepenuhnya termasuklah dari kegiatan pembalakan. Walau bagaimanapun, tindakan pemeliharaan alam sekitar ini sering diambil tanpa mengambil kira dengan secukupnya hak masyarakat di situ. Apabila Taman Negara, Kawasan Simpanan Alam atau Sanktuari Hidupan Liar diwartakan, **HAK TANAH ADAT AKAN DIHAPUSKAN.**

3. Hutan Kerajaan (*Stateland Forest*)

Jika kawasan kampung kita tidak diwartakan sebagai apa-apa jenis hutan, makanya hutan ini adalah dianggap sebagai Hutan Kerajaan (*Stateland Forest*). Oleh itu, di *Stateland Forest*, **HAK TANAH ADAT MASIH LAGI WUJUD** jika Kerajaan tidak pernah mengeluarkan sebarang notis khas untuk menghapuskan hak kita. Malangnya, Kerajaan Negeri masih lagi mengeluarkan lesen pembalakan dan perladangan di kawasan-kawasan *Stateland*.

4. Kanun Tanah Sarawak 1958 (*Land Code 1958*)

Penghapusan NCR pun boleh dilakukan jika Kerajaan hendak mengambil tanah kita untuk 'pembangunan awam' seperti pembinaan empangan dan jalanraya. Undang-undang tanah ini sering digunakan jika kampung kita termasuk dalam kawasan yang belum diwartakan sebagai Hutan Kekal, Hutan Lindungan Penuh atau apa-apa juga jenis kawasan simpanan (rizab) Kerajaan.

Jadual di bawah menunjukkan cara-cara Hak Tanah Adat dapat dihapuskan melalui beberapa undang-undang negeri di Sarawak.

UNDANG-UNDANG	CARA PEMBERITAHUAN MAKLUMAT KEPADA PENDUDUK YANG TERJEJAS
<p>Ordinan Hutan Sarawak 1954</p> <p>Pewartaan:</p> <p>Hutan Simpanan (<i>Forest Reserve</i>) Hutan Kawalan (<i>Protected Forest</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Pemberitahuan Menteri di dalam <i>Gazette</i>. ● Sebuah salinan Pemberitahuan diterbitkan di akhbar dan dipamerkan di Pejabat Daerah ● Penduduk yang terjejas diberi 60 hari untuk menghantar tuntutan-tuntutan hak mereka ke Pegawai Jabatan Hutan tempatan. ● Penuntut-penuntut yang tidak berpuas hati boleh merayu di Mahkamah Seksyen dalam masa 30 hari. ● Menjadi beban penduduk untuk membuktikan tuntutan mereka.
<p>Ordinan Taman Negara dan Kawasan Simpan Alam 1998 & Ordinan Perlindungan Hidupan Liar 1998</p> <p>Pewartaan:</p> <p>Taman Negara (<i>National Park</i>) Kawasan Simpanan Alam (<i>Nature Reserve</i>) Sanktuari Hidupan Liar (<i>Wildlife Sanctuary</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Pemberitahuan Menteri di dalam <i>Gazette</i>. ● Sebuah salinan Pemberitahuan diterbitkan di akhbar dan dipamerkan di Pejabat Daerah atau Menteri juga boleh memaklumkan kepada penduduk terjejas melalui cara yang difikirkan patut. ● Penduduk yang terjejas diberi 60 hari untuk menghantar tuntutan-tuntutan hak mereka ke Pegawai Jabatan Hutan tempatan. ● Penuntut-penuntut yang tidak berpuas hati boleh merayu di Mahkamah Seksyen dalam masa 30 hari. ● Menjadi beban penduduk untuk membuktikan tuntutan mereka.
<p>Kanun Tanah 1958</p> <p>Mengambil alih hak tanah untuk pembangunan yang difikirkan 'patut'</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Pemberitahuan Menteri di dalam <i>Gazette</i>. ● Sebuah salinan Pemberitahuan diterbitkan di akhbar dan dipamerkan di Pejabat Daerah. ● Penduduk yang terjejas diberi 60 hari untuk menghantar tuntutan-tuntutan hak mereka ke Pegawai Jabatan Hutan tempatan. ● Penuntut-penuntut yang tidak berpuas hati boleh merayu di Mahkamah Seksyen dalam masa 30 hari. ● Menjadi beban penduduk untuk membuktikan tuntutan mereka.

SEHARUSNYA Kerajaan Negeri patut mengambil langkah-langkah agar penghapusan Hak Tanah Adat hanya dapat dilakukan apabila penduduk terbabit menyatakan **Persetujuan yang telah diberikan secara Bebas, yang disertai pemberian Maklumat Lengkap yang telah diperolehi dari peringkat Awal:**

- Pemberitahuan maklumat kepada penduduk mesti mengambil kira tempat tinggal mereka yang jauh dari pusat pentadbiran dan dilakukan dengan terbuka, telus dan menyeluruh.
- Mereka mesti diberi notis secara langsung dan dalam bahasa ibunda mereka dan bukan melalui pengumuman akhbar atau di pejabat Kerajaan sahaja. Penerangan lanjut mesti juga dilakukan secara lisan.

- Penduduk mestilah difahamkan tentang kesemua kesan kehilangan hak-hak mereka dan cara mengemukakan tuntutan, termasuklah tuntutan pampasan, atau bantahan.
- Penduduk dibawa berunding dan diberi segala maklumat yang diperlukan di peringkat awal lagi agar mereka dapat membuat keputusan yang terbaik untuk diri mereka.
- Penduduk mesti tidak diberi tekanan-tekanan untuk bersetuju. Tempoh masa yang cukup mesti diberikan untuk maklumbalas. Jika mereka mahu menubuhkan Jawatankuasa Bertindak mereka sendiri, ini mestilah dibenarkan.